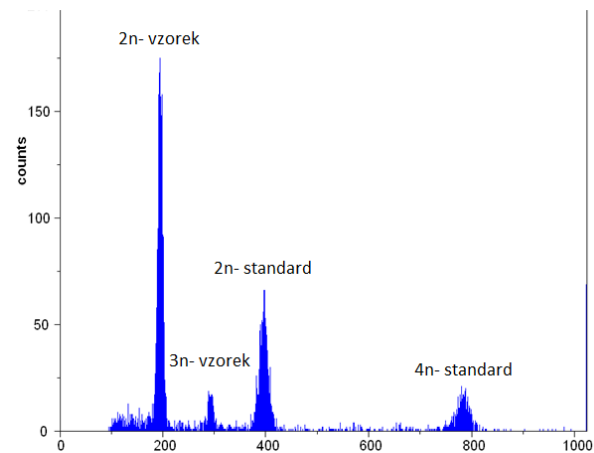
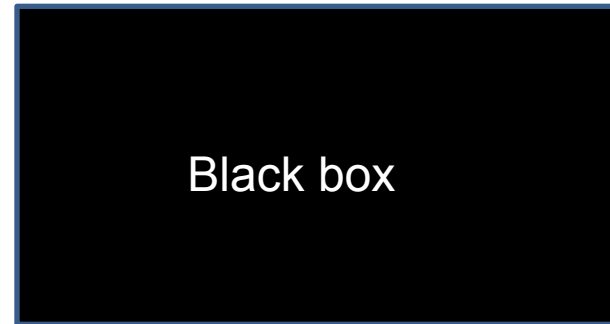

Průtoková cytometrie flow cytometry (FCM)

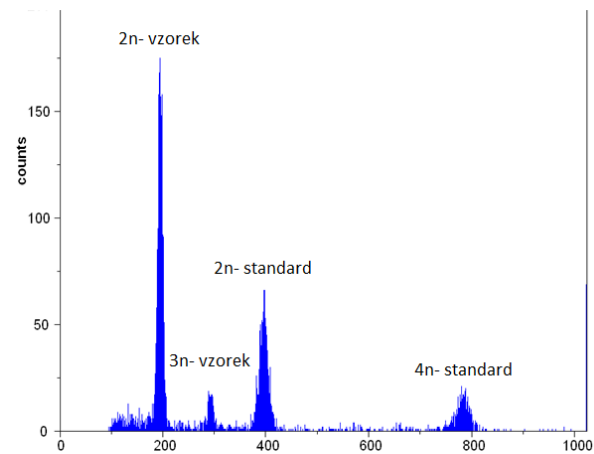
**Bi6589 Laboratorní a bioinformatické metody rostlinné
biosystematiky**

Průtoková cytometrie

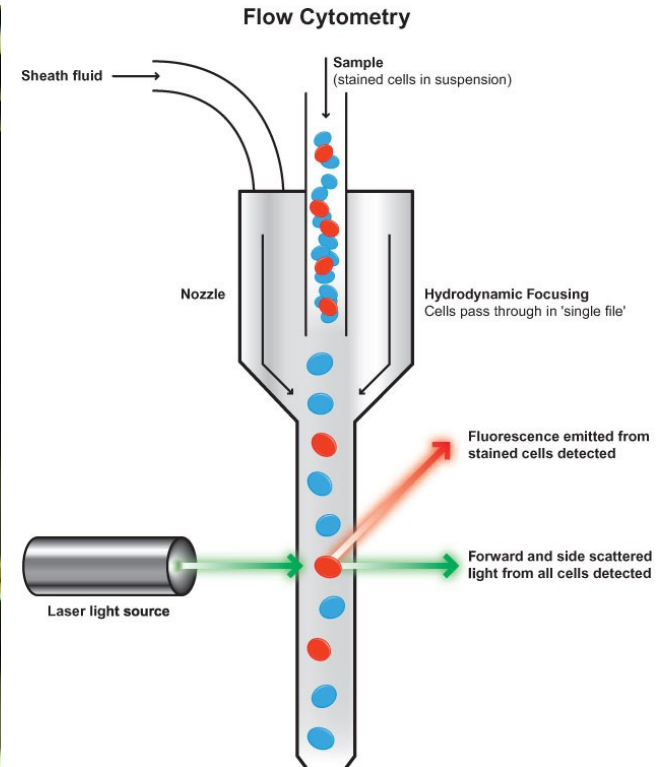
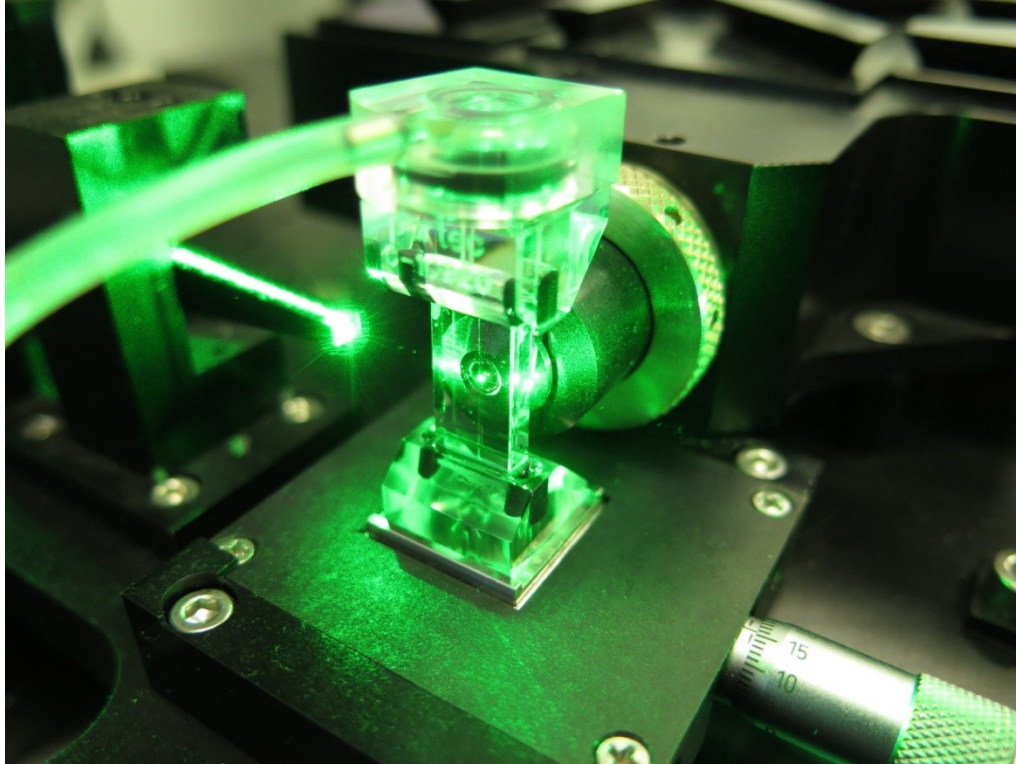
→ Informace

Průtoková cytometrie

→ Informace

Srdce cytometru = průtoková kyveta

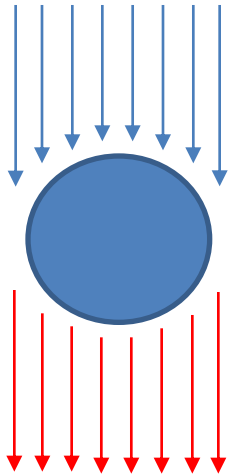
Funkce průtokové kyvety

- Separace částic v proudu unášecí kapaliny
- Počátek měření optických vlastností částic
- Velikost částic: 0,2-200 μm

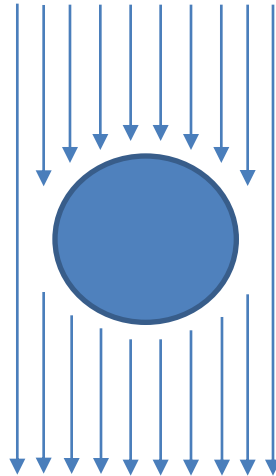
Průtoková cytometrie

Měření optických vlastností malých částic, které jsou uvedeny do pohybu.

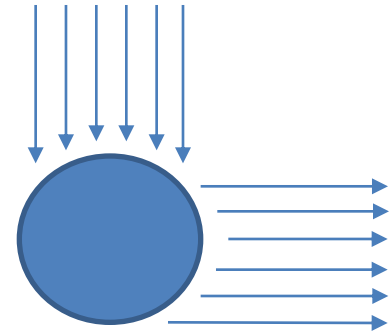
Optické vlastnosti částic

Fluorescence
(Excitace/emise)

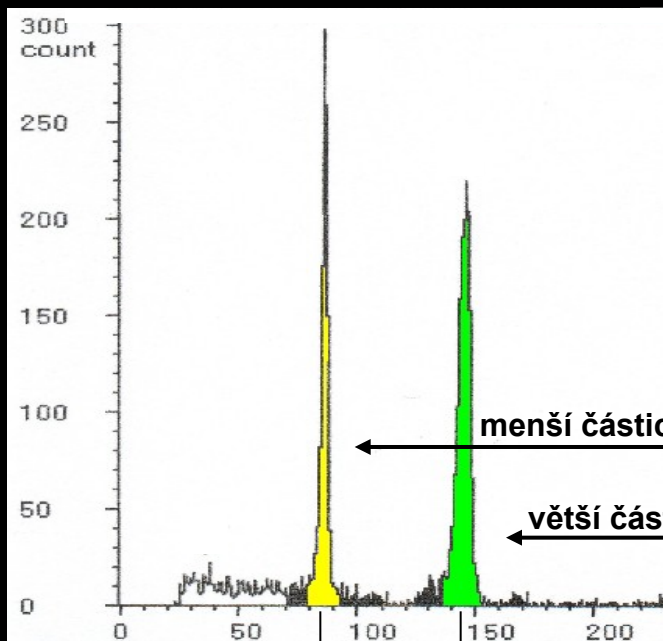
Zástin paprsku;
Rozptýlené světlo =
Forward scatter

Odráz paprsku;
Boční světlo =
Side scatter

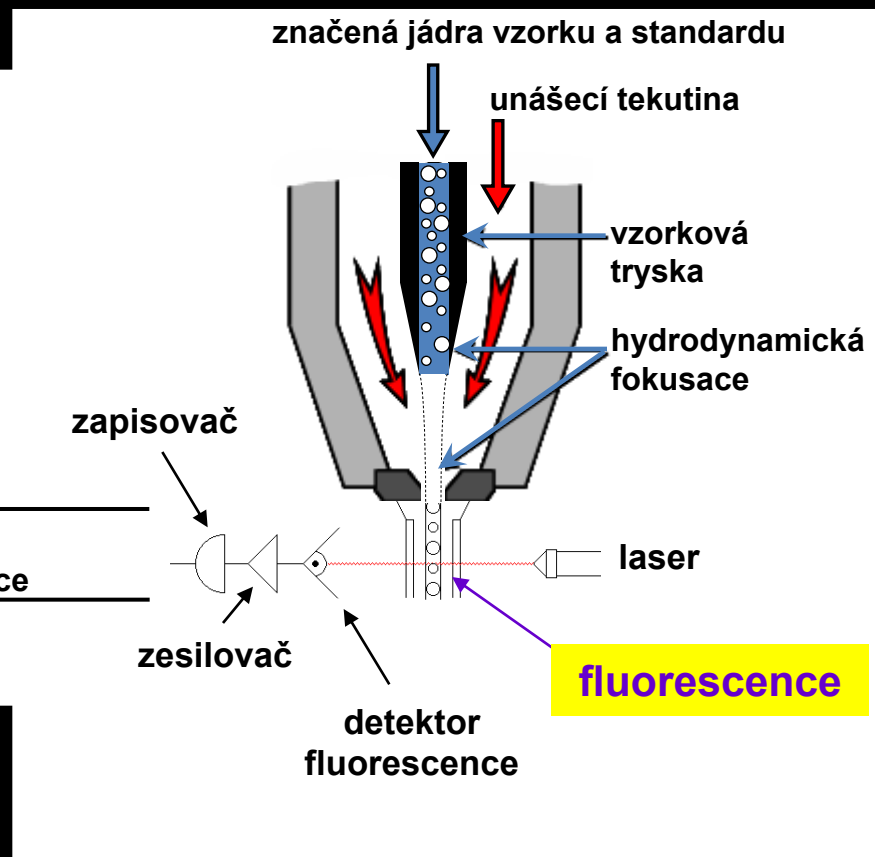
Částice: pylová zrna, mikroorganismy, buňky, buněčná jádra, apod.

Co se děje v průtokové kyveta?

Osa x $\approx$ intenzita
fluorescence

pozice standardu   pozice vzorku

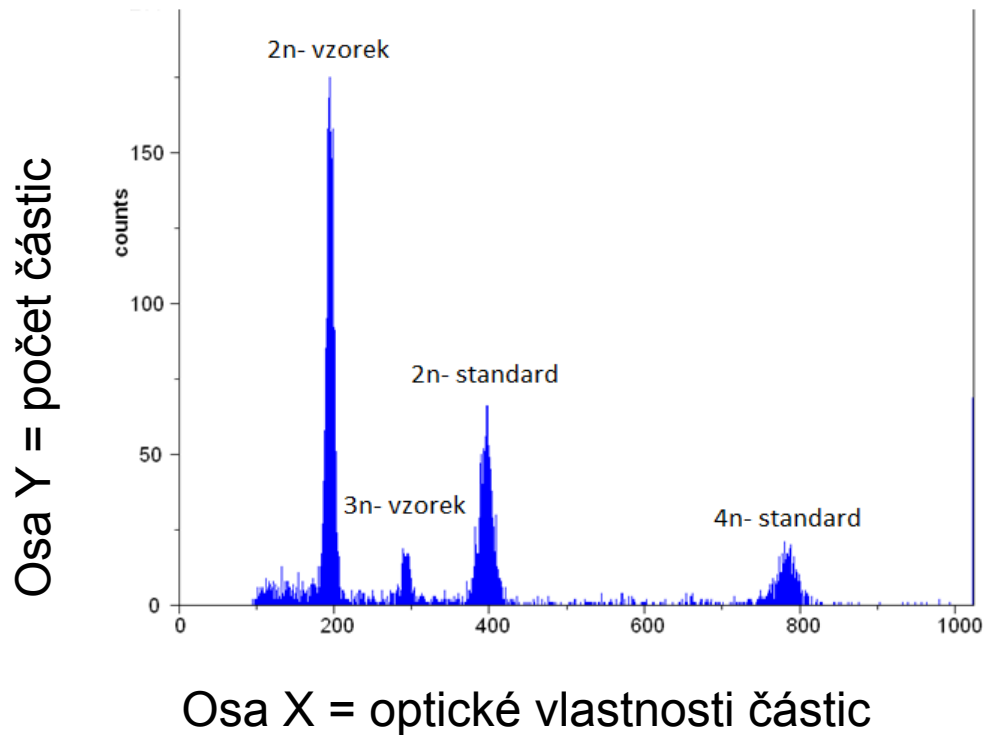
pozice vzorku $\times$ hmotnost jader standardu (pg)

hmotnost jádra vzorku (pg) = -----

pozice standardu

Základní výhoda cytometru: rychlá analýza velkého množství částic

Pojmy

Standard = organismus se známou velikostí stanovovaných hodnot (velikost genomu, GC obsah, atd.)

Přesnost měření je stanovena pomocí **variačního koeficientu (CV)**.

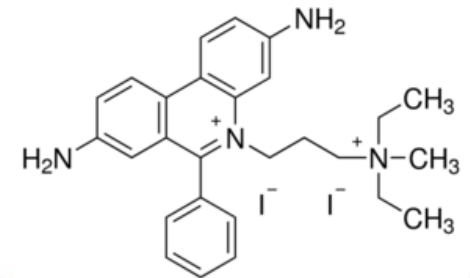
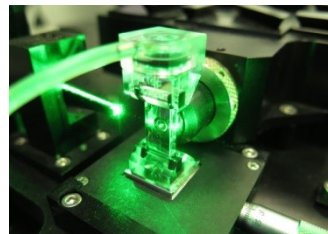
$$CV = \frac{\text{směrodatná odchylka}}{\text{průměrná pozice píku}} \times 100$$

Pojmy

Fluorescenční barvy

- Způsob navázání: neselektivní (PI, EB); selektivní na AT báze (DAPI, DIPI, Hoechst); preferující GC báze (některá antibiotika)
- Excitační a emisní vlnová délka

Propidium iodide (PI)

Day Factor (DF)

- Důležitý pro výpočet GC obsahu; poměr poměrů (vzorek/standard(DAPI) ku vzorek/standard(PI))

**Jak se připravuje vzorek pro cytometrické
stanovení velikosti genomu?**

Příprava rostlinného materiálu k měření

Co odebírat

- Živý materiál (nejčastěji list)
- Semena
- Vzorky ze silikagelu/herbáře
- Pyl

K čemu přihlížet při odběru

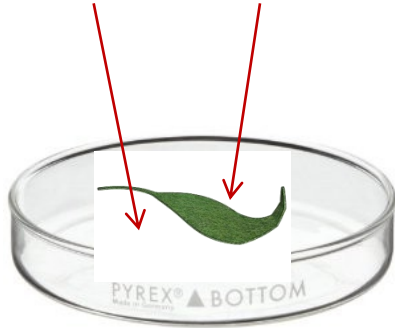
- ontogenetické stáří
- intenzita oslunění a množství sekundárních metabolitů
- způsob uchování vzorku (semena vs. pletivo)

Volitelné

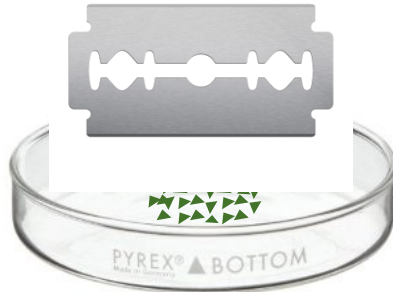
- Extrakční pufr
- Standard

Velikost genomu – příprava vzorku

1. pufr + kousek listu

2. posekáme žiletkou

3. zfiltrujeme do zkumavky

4. přidáme fluorochrom

5. zkumavku zasuneme do stroje

Doba přípravy a měření vzorku: 10 minut
Cena měření: 15 Kč

Jak hmotnost DNA v jádře změřit?

```
graph TD; A["Jak hmotnost DNA v jádře změřit?"] --> B["Sekvence celého genomu"]; A --> C["Průtoková cytometrie"]; B --- B1["zdlouhavá"]; B --- B2["drahá"]; B --- B3["složitá"]; B --- B4["živý/sušený/zamražený materiál"]; C --- C1["rychlá"]; C --- C2["levná"]; C --- C3["jednoduchá"]; C --- C4["živý materiál"];
```

**Sekvence celého
genomu**

zdlouhavá

drahá

složitá

**živý/sušený/zamražený
materiál**

**Průtoková
cytometrie**

rychlá

levná

jednoduchá

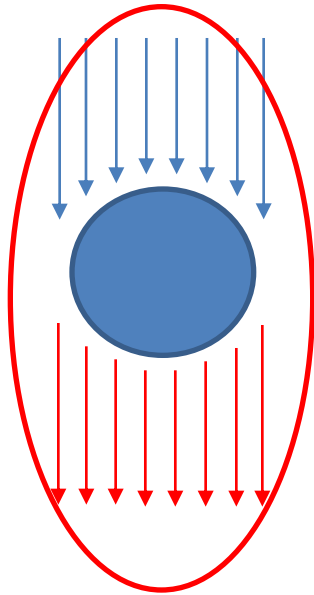
živý materiál

K čemu je to dobré?

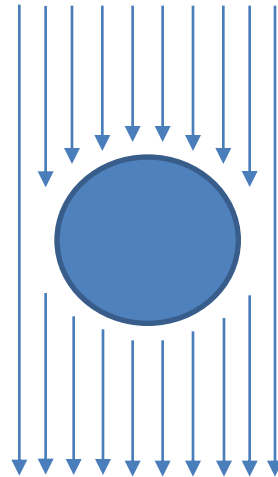
Průtoková cytometrie

Měření optických vlastností malých částic, které jsou uvedeny do pohybu.

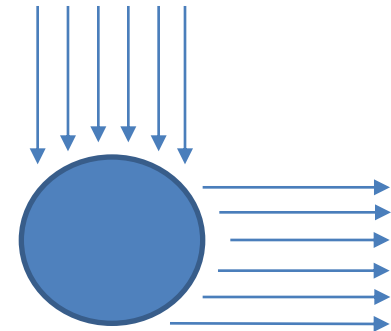
Optické vlastnosti částic

Fluorescence
(Excitace/emise)

Zástin paprsku;
Rozptýlené světlo =
Forward scatter

Odras paprsku;
Boční světlo =
Side scatter

Částice: pylová zrna, mikroorganismy, buňky, buněčná jádra, apod.

K čemu je to dobré?

Zdroj taxonomických znaků (stálé; k dispozici i ve sterilním stavu; mitoticky neaktivní chromozomy)

- Velikost genomu
- GC obsah
- Ploidní úroveň (cca karyotyp)
- Endopolyploidizace (zásobní orgány)
- Vnitrodruhová variabilita (aneuploidie; B-chromozomy vs. zvětšení/zmenšení chromozomů)
- Identifikace holocentrických vs. monocentrických chromozomů

Slunce a Země se hmotnostně liší „jen“ 330 000 krát !

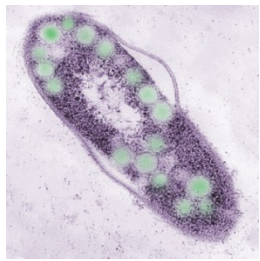

Slunce

○ approximate size of Earth

🌍 Země

Trpaslík

Střevní parazit
Encephalitozoon intestinalis

Jádro váží
0,0023 pg

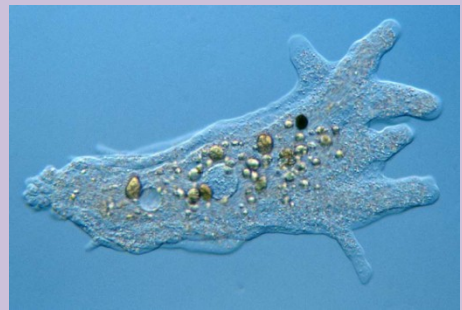
Jádra se liší 600 000 krát !!!

Jádro váží
1400 pg

půdní měňavka
Chaos chaos

Obr

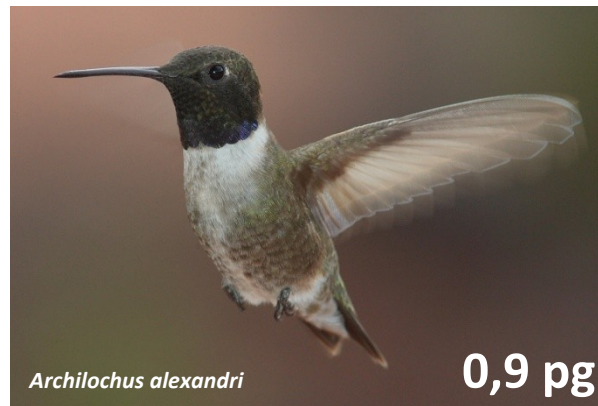

U mnohobuněčných organismů rozdíly často menší

Ptáci

pštros dvouprstý

kolibřík černobradý

2,4x

Existují i opačné případy – extrémních rozdílů krytosemenné rostliny

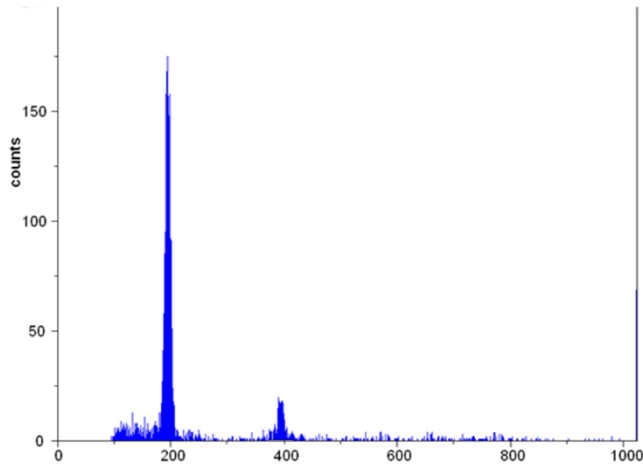
3000x

0,1 pg

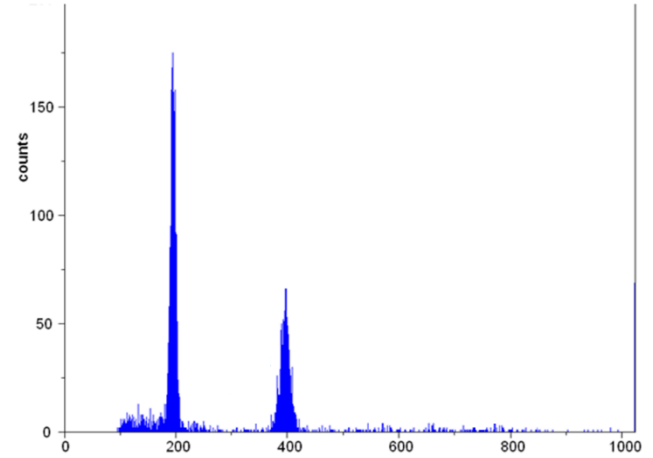
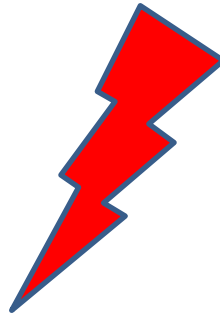

Holocentrický vs. monocentrický chromozom?

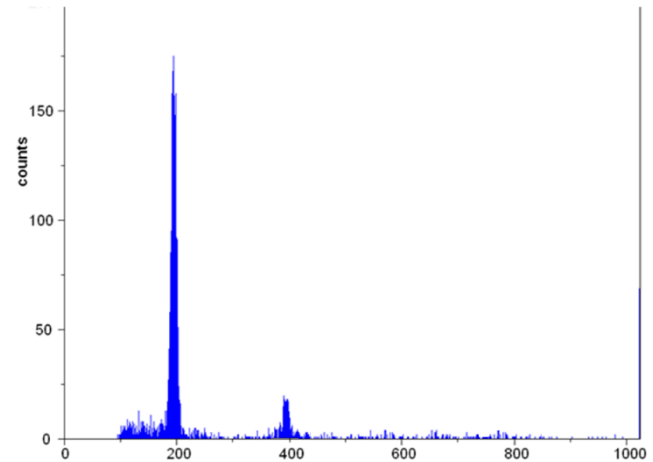

Rostoucí nestresovaná rostlina

UV záření

Monocentrické chromozomy

Holocentrické chromozomy

**Rozrůznily se velikosti genomu náhodně
nebo adaptivní evolucí?**

Velikost genomu ovlivňuje vlastnosti organismů

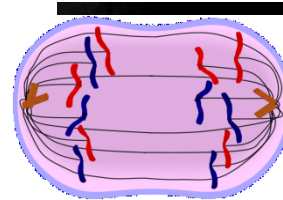
velké jádro se do malé buňky nevejde

velké průduchy se nemohou rychle zavřít

velký pyl se se hůř transportuje

velká jádra se pomalu dělí

Znalost velikosti genomu má i metodické důsledky

Druh s malým genomem = ideální model pro
genetiku !

Proč se Mendelův hrách nestal modelem
současných genetiků ?

Má genom moc velký !!! 9 pg

Arabidopsis thaliana

K čemu je to dobré?

Zdroj taxonomických znaků (stálé; k dispozici i ve sterilním stavu; mitoticky neaktivní chromozomy)

- Velikost genomu
- GC obsah
- Ploidní úroveň (cca karyotyp)
- Endoreduplikace (zásobní orgány)
- Vnitrodruhová variabilita (aneuploidie; B-chromozomy vs. zvětšení/zmenšení chromozomů)
- Identifikace holocentrických vs. monocentrických chromozomů

Souvislosti

- Ekologické (odolnost k mrazu, rychlost ontogeneze, pravděpodobnost invazibility)
- Fenologické (nástup kvetení)
- Fyziologické (velikost buněk)
- Metodické (vytypování organismů pro sekvenování)

SEX? Koho to zajímá?!

K čemu je to dobré?

Zdroj taxonomických znaků (stálé; k dispozici i ve sterilním stavu; mitoticky neaktivní chromozomy)

- Velikost genomu
- GC obsah
- Ploidní úroveň (cca karyotyp)
- Endoreduplikace (zásobní orgány)
- Vnitrodruhová variabilita (aneuploidie; B-chromozomy vs. zvětšení/zmenšení chromozomů)
- Identifikace holocentrických vs. monocentrických chromozomů

Souvislosti

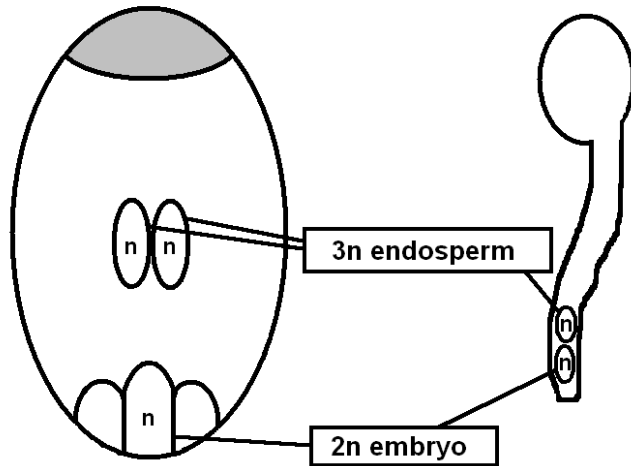
- Ekologické (odolnost k mrazu, rychlost ontogeneze, pravděpodobnost invazibility)
- Fenologické (nástup kvetení)
- Fyziologické (velikost buněk)
- Metodické (vytipování organismů pro sekvenování)

Sex

- Způsob rozmnožování (sexuálové vs. apomikti)
- Mezidruhová hybridizace (identifikace hybridů; rozdíl mezi rodiči >10%)
- Šlechtění (experimentální hybridizace a polyploidizace; výběr a pěstování hybridních jedinců)

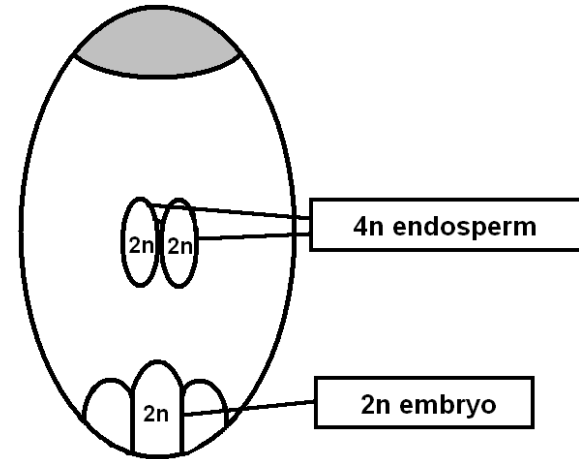
Způsob rozmnožování – detekce reprodukčních systémů

reduced (sexual) embryo sac

reduced sperm cell

unreduced (apomictic) embryo sac

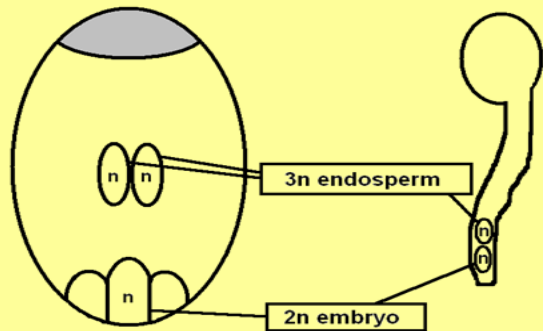

sperm cells		embryo sacs		reduced		unreduced	
				egg cell C	polar nuclei 2C	egg cell 2C	polar nuclei 4C
reduced	C	C	2C	3C	3C	5C	
unreduced	2C	2C	3C	4C	4C	6C	
reduced	0	C	C	3C	2C	5C	
unreduced	0	2C	C	4C	2C	6C	
	0	0	C	2C	2C	4C	
				embryo	endosperm	embryo	endosperm

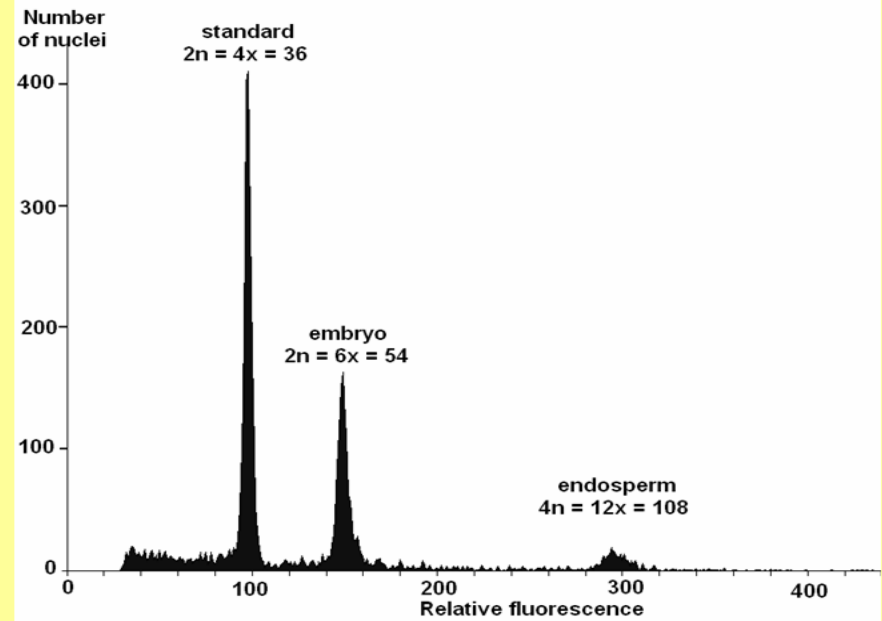
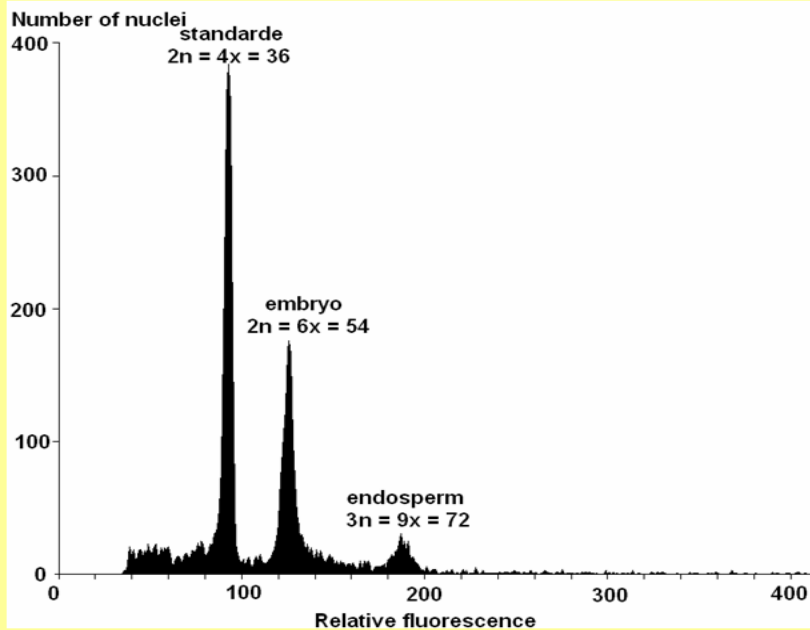
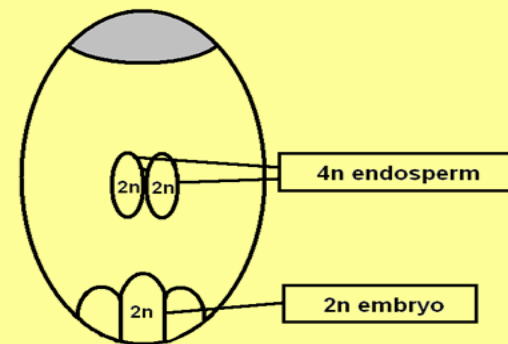
Apomixie = nepohlavní rozmnožování pomocí semen

Způsob rozmnožování

reduced (sexual) embryo sac

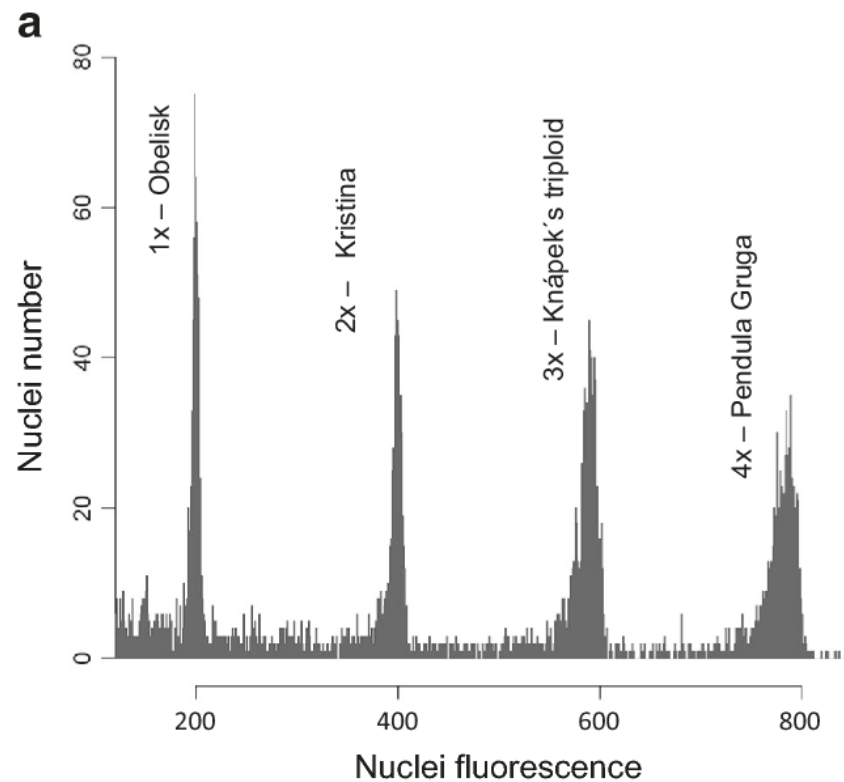
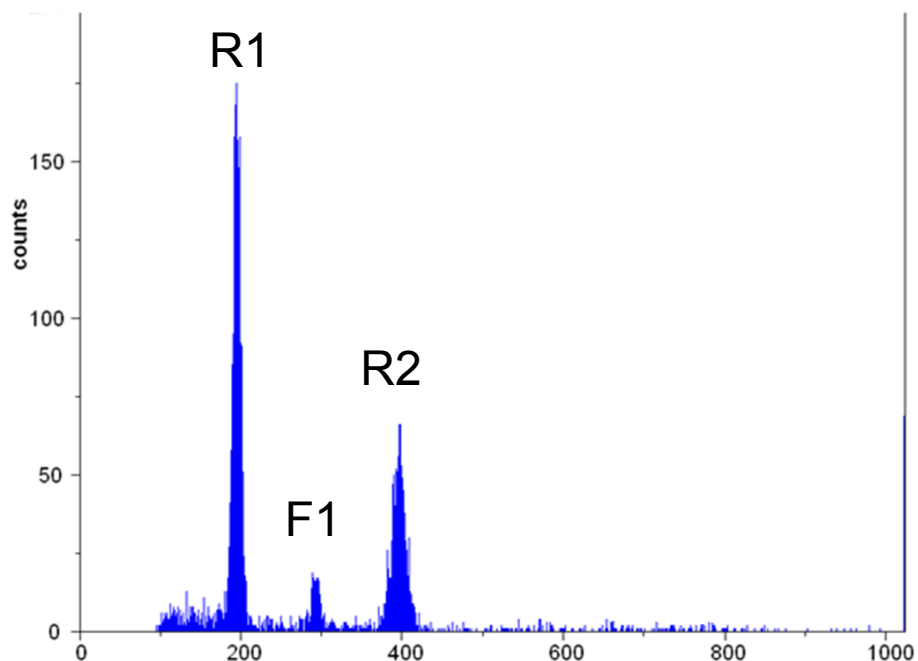

unreduced (apomictic) embryo sac

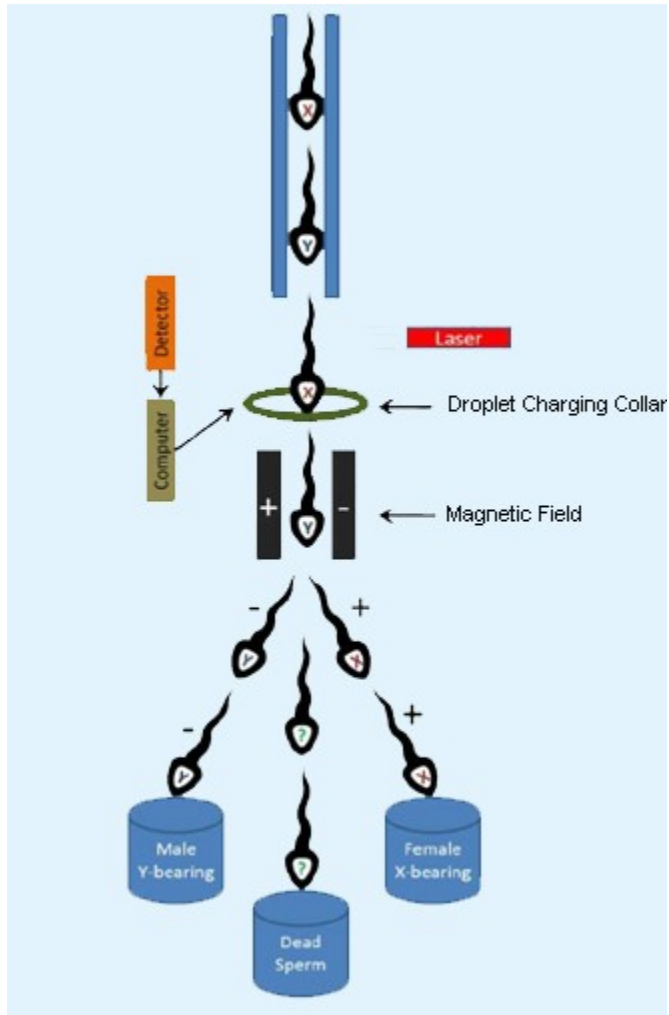

Matzk F., Meister A. & Schubert I. (2000): An efficient screen for reproductive pathways using mature seeds of monocots and dicots. – *PI Journ* 21: 97–108.

Mezidruhová hybridizace a polyploidizace

Další aplikace průtokové cytometrie

- třídění spermií
- diagnostika leukémie a jiných hematologických chorob
- diagnostika AIDS
- pylová viabilita